

VINTERSTICKAT

Maja Karlsson

Förord 9

Om vinterstickat 11

Innan du börjar 13

Portfolio 14

Beskrivningar

Mickelsmäss 39	fura 77	forne 113
Nore 43	vinterros 81	svartkonst 121
Fimbul 47	Julotta 87	systerskapet 129
advent 53	mamelucker 93	tundra 133
arktis 59	bore 97	januari 139
lucia 67	kärve 103	Vargavinter 143
julgran 73	ene 107	kärleken 147

Stickskola 154

Plaggöversikt 162

Förord

Vintern då jag skulle skriva den här boken blev den längsta och kallaste i mannaminne i Värmland, där jag bor. Snön lade sig redan i november och dröjde sig kvar långt in i april. Rimfrosten broderade rosor på fönstren och flingorna dansade utanför husknuten. Det var som om kung Bore själv ville lära mig något om vinterns natur. För var dag som gick sjönk jag djupare in i vinterlivets verklighet och upplevde på allvar vad långvarig kyla innebär. Det blev många brasor i kakelugnen och dubbla lager yllesockor på fötterna. Än en gång blev jag påmind om vilken viktig del av vinterns rytm de stickade plaggen är.

Tanken med den här boken är att du som stickar ska kunna skapa dig en egen vintergarderob. I boken hittar du bland annat mössor och sjalar, koftor och tröjor samt vantar och sockor. En och annan tidigare bekant dyker också upp, som en mössversion av mitt numera klassiska mönster Systerskapet. Men också mina välkända mamelucker – nu i fler storlekar. Vissa plagg är vintervarma och hjälper dig att hålla värmen utomhus, andra är svalare och fungerar fint inomhus eller som ett av flera värmelager. Ylleplaggen kan kombineras i all oändlighet eller bäras var för sig. De stickas i tekniker som tvåfärgsstickning, flätstickning och spetsstickning. Är du ny inom stickning? Då rekommenderar jag varmt serien Arktis, som består av tre nybörjarvänliga plagg.

Vinterstickat är även en resa genom vintermånaderna. Vi börjar i oktober vid

mickelsmäss, då startskottet för vintern går enligt den gamla bondepraktikan. Sedan får vi uppleva lucia med ljus i hår, en stämningsfull adventskalender, julfirande med färggranna pappersblommor och tallkvistar, en finstämd julotta och sockor med julgranar på. Vi får möta det nya året med en tröja som heter just Januari, för att sedan landa i ett vårvintervackert alla hjärtans dag-firande.

Vi besöker den uråldriga Karlsgården i Hälsingland och blickar ut över berg och dalar. Därefter drömmer vi oss bort till Norge, Arktis och den stelfrusna tundran. På vägen möter vi två små katter och en gråskimrande häst. Att djuren får ta plats i min bok känns extra fint. En gnutt svartkonst finns också med på ett hörn och en stjärnkarta med Vintergatans glimrande stjärntecken.

Välkommen in i min vinterdröm av stickat! Jag hoppas att du ska trivas här och att du hittar favoritplagg att sticka som kommer att följa dig under många år. Kanske förlorar du dig i mönsterstickningens värld, eller så låter du dig förtrollas av en vilsam, vintervit tröja? Oavsett vad du väljer att sticka önskar jag dig många fina stunder i sällskap av denna bok, som jag har skrivit för att sprida värme i vinterkylan.

Varma hälsningar från Maja
Arvika, april 2024

Om vinterstickat

Att sticka om vintern är för mig lika självklart som att hämta in ved och tända en brasa. Det kan förstås bero på att jag är så frusen av mig – jag fryser faktiskt mer än någon annan jag känner, och därför längtar jag alltid efter värme. Kanske var det därför jag så gärna ville göra en bok full med plagg som värmer frusna vintersjälar?

Värme kan komma i olika former: ett par mönsterstickade vantar, en kram, eller en katt som spinner. Att läsa en dikt på kvällskvisten skänker också värme. Den här har Gustaf Fröding skrivit, och den är så fin:

”Var icke ledsen fast molnen trycka
och vinterköld genom hjärtat går.
Ty bakom moln glänsa sol och lycka
och efter vinter blir åter vår.”

Jag brukar sticka som mest intensivt från oktober till mars. Det är som om händerna kommer till liv när allt annat är stilla. Vinterkvällarna får plötsligt mål och mening tack vare stickningen. Att skapa egna plagg ger sådan tillfredsställelse.

I Sverige har vi stickat sedan 1600-talet. Det är ett spännande faktum att ju längre norrut i landet vi kommer, desto vanligare har det varit att sticka mönster med flera trådar, vilket ju också gör plaggen varmare. I Värmland, där jag bor, stickade man till exempel väldigt vackra mönstrade vantar. När jag skapar stickmönster brukar jag utgå från den traditionen. Jag tycker om att skapa nya mönster som bygger på gamla motiv.

I denna bok hittar du flera mönsterstickade

plagg. Till exempel den Selbuinspirerade mössan Systerskapet, som ingår i en serie plagg som jag har gjort med samma viktiga budskap och motiv: Vi är inte ensamma – det finns alltid en hand att hålla i. Här finns även kragvantarna Julotta som bland annat pryds av en bladranka – en typ av mönster som jag alltid varit mycket svag för.

Gillar du stjärnor så vill jag slå ett slag för tofflorna Nore, som är en hyllning till vårt grannland Norge, eller vantar Vargavinter, som är bland det varmaste du kan bära. Du får inte heller missa Svartkonst, mitt praktverk – en kofta jag har velat göra länge och som är inspirerad av ålderdomliga symboler med övernaturliga krafter.

Om kölden är hård mot oss som bor i nordliga trakter så är varma plagg det som räddar oss. Det visar sig om och om igen. Jag tänker till exempel på en vinter för längesen, när snöflingorna föll mjukt utanför fönstret. Då födde jag min dotter – mitt vinterbarn. I väskan som jag hade tagit med mig till sjukhuset, låg nystickade små plagg, fyllda av värme och kärlek i överflöd. Att få värma en annan människa är det finaste som finns. Jag hoppas att Vinterstickat ska inspirera dig till just det!

I slutänden är det just kärleken som räknas. Jag gjorde till och med en tröja med det namnet, du hittar den på sidan 147. Låt den påminna dig om vad som är störst och vad som alltid kommer först.

Men, nu sätter vi fart, eller hur? Fram med stickor och garn. Låt oss värma varandra med vinterstickat!

Innan du börjar

Beskrivningarna är indelade i tre olika svårighetsgrader:

1 = Enkel 2 = Medel 3 = Avancerad

Om du är nybörjare finns Arktisserien på sidan 59. De plaggen är speciellt utformade för att vara nybörjarvänliga. Det gäller även tröjan Januari på sidan 139.

Bokens plagg är graderade i damstorlekar. För att välja storlek på kofta/tröja behöver du mäta din egen bröstvidd. Lägg sedan till önskad rörelsevidd och jämför måttet med koftans färdiga mått. Välj därefter den storlek som ligger närmast ditt totala mått. Läs mer om storlekar på sidan 154 i Stickskolan.

Tänk på att du alltid kan förlänga eller förkorta bål och ärmar på koftor och tröjor, om så önskas. Om du förlänger behöver du dock mer garn än vad som anges i beskrivningen.

För att bestämma vilken sockstorlek du ska sticka kan du behöva mäta din fot med hjälp av ett måttband. Gör så här: Mät omkretsen på din fot där den är som bredast (= sockans omkrets), mät sedan längden på din fot från tå till häl (= storlek). Tänk på att sockor är töjbara. En socka som osträckt är 1–1,5 cm kortare än din fotlängd kommer att sitta bra

på foten. OBS! Skaftets längd mäts alltid från hälsens avslut.

Läs igenom hela beskrivningen innan du börjar sticka för att skapa dig en bild av konstruktion och tillvägagångssätt.

För information om förkortningar, se sidan 158.

Alla mått i centimeter är ungefärliga angivelser.

Den garnåtgång som anges i beskrivningarna syftar i de flesta fall på antalet hela nystan/härvor som går åt, och inte den faktiska mängden som ibland kan vara mindre.

Sticka gärna en provlapp innan du stickar själva plagget. Detta för att kontrollera att din masktäthet stämmer. Gör provlappen cirka 12 × 12 cm stor. Räkna antal maskor och varv du får på 10 × 10 cm. Om din stickfasthet inte stämmer – justera stickstorleken. Har du för få maskor per varv? Byt till tunnare stickor. Har du för många maskor per varv? Byt till grövre stickor.

Hittar du inte det angivna garnet kan du ersätta det med ett garn av samma material och med motsvarande masktäthet.

Mickelsmäss

Mickelsmäss firas första söndagen i oktober. Förr i tiden var det en av de största högtiderna i bondesamhället – då hölls marknader och skördefester, bröllop firades och pigor och drängar fick ledigt eller kunde byta tjänsteplats. Vid mickelsmäss övergick sommar till vinter. Odlingsåret avslutades, djuren togs in i ladorna och lätta sommarkläder byttes mot varma vinterkläder.

Med vantarna Mickelsmäss kan du hälsa vintern välkommen! De är rustika och varma, och de har ett folkloristiskt skördemotiv på muddarna. Den praktfulla blomsterstjälken symboliserar den rikedom som människor i alla tider har känt när skörden är bärgad.

Garn: Léttlopi från Ístex (100 % isländsk ull, 50 g = 100 m)

Masktäthet: 22 m × 26 v i slätstickning
med stickor 4 mm = 10 × 10 cm

Storlekar: One size – dam

Vantens bredd: 10 cm

Vantens längd: 25 cm

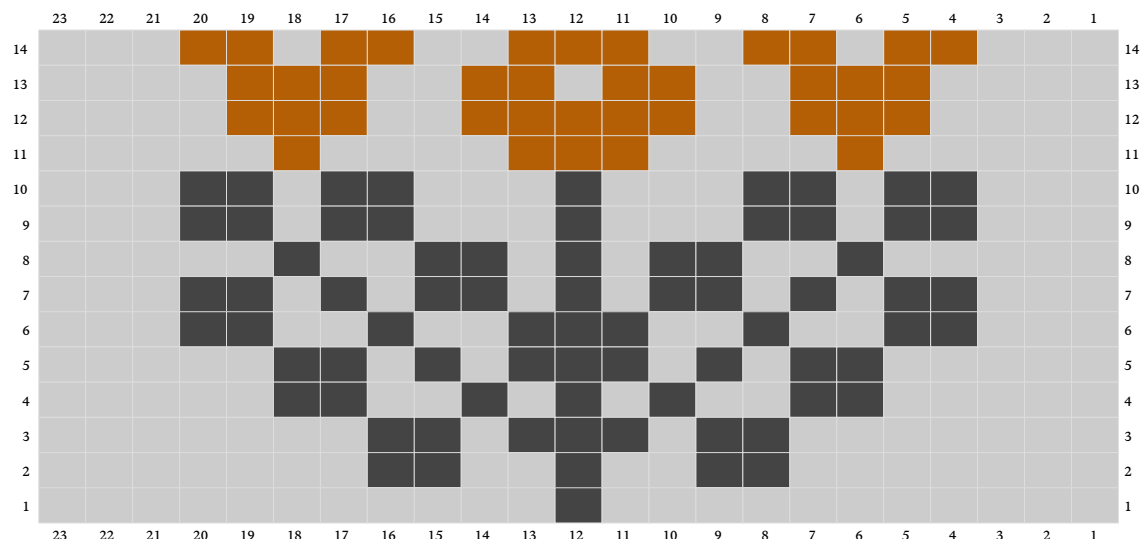
Garnåtgång: fg 1 = 100 g Light Beige Heather (nr 0086), fg 2 = 20 g Black Sheep Heather (nr 0052), fg 3 = rester av Rust Heather (nr 9427)

Strumpstickor: 3,5 och 4 mm

Svårighetsgrad: 2 av 3

Konstruktion: Vantarna stickas nedifrån och upp med ökningar för tumkil och en mönsterstickad nederdel som inleds med en lettisk fläta.

Förklaringar: Ö1mu = öka 1 m i maskan under, se Stickskolan sidan 159.

HÖGER VANTE

Med strumpstickor 4 mm och fg 2: Lägg upp 46 m och fördela dem över fyra stickor (= 12 + 11 + 12 + 11 m).

Lettisk fläta

Se sidan 160 i Stickskolan.

Varv 1: *1 rm med fg 2, 1 rm med fg 3*.

Upprepa från *–* varvet ut.

Varv 2: *1 am med fg 2, 1 am med fg 3*.

Upprepa från *–* varvet ut. OBS! Håll de båda trådarna framför arbetet när du stickar. Vid varje färgbyte ska det nya garnet föras under det garn du just har stickat med.

Varv 3: *1 am med fg 2, 1 am med fg 3*.

Upprepa från *–* varvet ut. OBS! Håll de båda trådarna framför arbetet när du stickar. Vid varje färgbyte ska det nya garnet föras över det garn du just har stickat med.

Sticka 2 räta varv med fg 1.

Sticka runt i slätstickning (= samtliga maskor stickas räta vid rundstickning) och mönster enligt diagram. (Upprepa maska 1–23, 2 ggr per varv i 14 varv.)

Byt till strumpstickor 3,5 mm och fg 1 och sticka 4 varv.

Tumkil

Ökningsvarv 1: Sticka fram till sticka 3, ö1mu (se Förklaringar) i den 3:e och 5:e m. Sticka varvet ut och sedan 1 varv utan ökningar.

Ökningsvarv 2: Sticka fram till sticka 3, ö1mu i den 3:e och 7:e m. Sticka varvet ut och sedan 1 varv utan ökningar.

Ökningsvarv 3: Sticka fram till sticka 3, ö1mu i den 3:e och 9:e m. Sticka varvet ut och sedan 1 varv utan ökningar.

Ökningsvarv 4: Sticka fram till sticka 3, ö1mu i den 3:e och 11:e m. Sticka varvet ut och sedan 1 varv utan ökningar.

Ökningsvarv 5: Sticka fram till sticka 3, ö1mu i den 3:e och 13:e m. Sticka varvet ut och sedan 1 varv utan ökningar.

Ökningsvarv 6: Sticka fram till sticka 3, ö1mu i den 3:e och 15:e m. Sticka varvet ut och sedan 1 varv utan ökningar.

Sticka 26 m, flytta över tumkilens 15 m till en maskhållare eller en garnände.

Fortsättning hand

Lägg upp 3 nya maskor ”bakom” tummen med hjälp av dubbel ögleuppläggning (se Videolänkar i Stickskolan sidan 160).

och sticka varvet ut.

Sticka slätstickning i 8 cm.

Minskningsvarv för vantens överdel: 1 rm, lyft 1 m, sticka 1 rm och dra den lyfta maskan över den stickade. Sticka till dess att 3 m återstår på sticka 2: 2 rm tills, 1 rm. Sticka 3: 1 rm, lyft 1 m, sticka 1 rm och dra den lyfta maskan över den stickade. Sticka till dess att 3 m återstår på sticka 4: 2 rm tills, 1 rm = 4 m har minskats.

Upprepa minskningsvarvet vartannat varv 2 ggr, och sedan varje varv till dess att 10 m återstår. Ta av garnet och trä tråden igenom resterande maskor. Dra åt och fäst tråden.

Tumme

Med strumpstickor 3,5 mm och fg 1: Placera de 15 tummaskorna på fyra strumpstickor, och plocka upp 3 nya maskor i de tidigare upplagda maskorna ”bakom” tummen = 18 m. Sticka runt till dess att tummen mäter 5,5 cm.

Minska enligt samma princip som på vantens överdel, men på varje varv direkt till dess att 10 m återstår. Ta av garnet och trä tråden igenom resterande maskor. Dra åt och fäst lösa trådar.

VÄNSTER VANTE

Sticka enligt beskrivning för höger vante, men påbörja tumkilen i den tredje och femte maskan räknat från slutet på sticka 4. Öka sedan enligt samma princip som på höger vante, men räkna från slutet på sticka 4 i stället för från början av sticka 3.

Nore

Nore är ett fornnordiskt namn som ibland används som en personifikation av grannlandet Norge. Jag bor nära den norska gränsen och delar mycket av den sticktradition som finns i gränstrakterna mellan Sverige och Norge.

Tofflorna Nore är en hyllning till alla skickliga norska stickare jag haft glädjen att möta genom åren. De pryds av åttabladsrosor – ett av de motiv som förenar våra mönstertraditioner. Jag tänker att dessa tofflor blir fina som gästtofflor, julklapp eller varför inte som en gåva till någon god granne i din närhet?

Garn: Svensk Ull 3 tr (100 % ull, 100 g = 180 m)
Masktäthet: 18 m × 24 v slätstickning
i mönster med stickor 4,5 mm = 10 x 10 cm
Storlek: One size – dam (= motsvarar
strl 38–40)
Tofflans fotlängd: 25 cm
Tofflans bredd: 10 cm
Garnåtgång: fg 1 = 50 g Pine Tree Green
(nr 59008), fg 2 = 50 g Wasa Crisp (nr 59021)
Strumpstickor: 4 och 4,5 mm

Svårighetsgrad: 2 av 3
Konstruktion: Tofflan stickas från tån
och uppåt.
Förklaringar: Judy's magic cast on, se
Videolänkar i Stickskolan sidan 160.
Ö1mv = öka 1 m med vänsterlutning, se
Stickskolan sidan 159.
Ö1mh = öka 1 m med högerlutning, se
Stickskolan sidan 159.

TOFFLA

Med två strumpstickor 4,5 mm och fg 1: Lägg upp 20 m med Judy's magic cast on (se Förklaringar). Fördela maskorna jämnt över fyra stickor och sticka runt.

Varv 1: Räta maskor.

Varv 2: 1 rm, ö1mv (se Förklaringar), 8 rm, ö1mh (se Förklaringar), 1 rm, 1 rm, ö1mv, 8 rm, ö1mh, 1 rm = 24 m.

Varv 3, 5, 7 och 9: Räta maskor.

Varv 4: 1 rm, ö1mv, 10 rm, ö1mh, 1 rm, 1 rm, ö1mv, 10 rm, ö1mh, 1 rm = 28 m.

Varv 6: Sticka 1 rm, ö1mv, 12 rm, ö1mh, 1 rm, 1 rm, ö1mv, 12 rm, ö1mh, 1 rm = 32 m.

Varv 8: 1 rm, ö1mv, 14 rm, ö1mh, 1 rm, 1 rm, ö1mv, 14 rm, ö1mh, 1 rm = 36 m.

Varv 10: 1 rm, ö1mv, 16 rm, ö1mh, 1 rm, 1 rm, ö1mv, 16 rm, ö1mh, 1 rm = 40 m.

Varv 11: Räta maskor varvet runt.

Sticka mönster enligt diagram A, varv 1–25 (maska 1–40).

diagram A

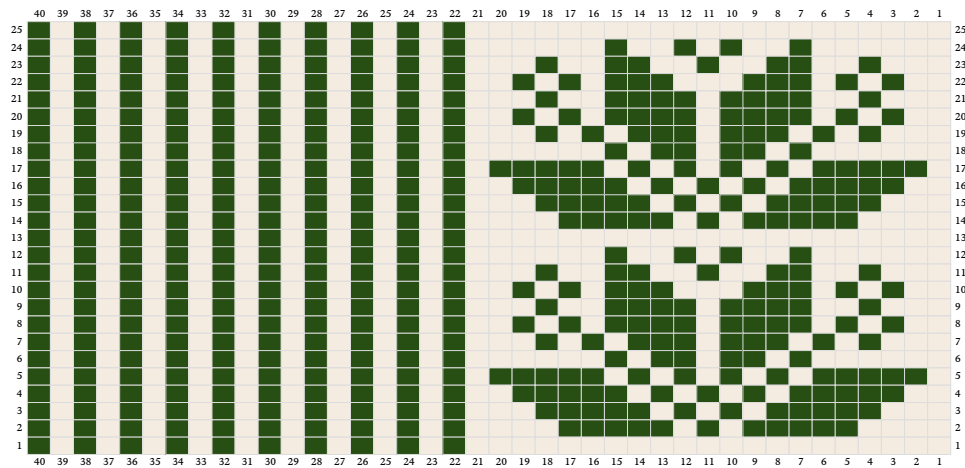
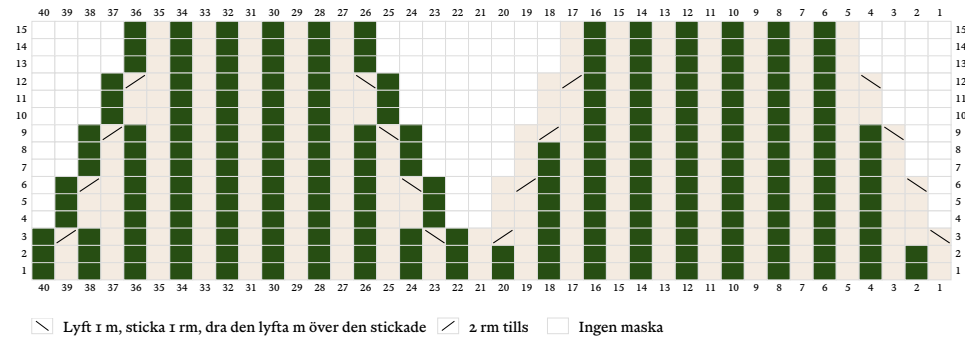

diagram b

Lyft 1 m, sticka 1 rm, dra den lyfta m över den stickade 2 rm tills Ingen maska

Byt till strumpstickor 4 mm och fg 1 och sticka 4 räta varv fram och tillbaka över maskorna på de två första strumpstickorna. Maska sedan av dessa maskor.

Med strumpstickor 4 mm: Lägg upp 20 nya maskor. Sticka 3 räta varv fram och tillbaka. De nya maskorna motsvarar maskorna på de två första stickorna på rundstickningsvarvet.

Byt till strumpstickor 4,5 mm och återgå till rundstickning samt mönster och minskningar enligt diagram B. Maska av.

MONTERING

Sy ihop hälen i maskorna innanför avmaskningskanten.

Sy ihop de rätstickade sidokanterna: Lägg kant över kant och sy igenom båda lagren. Fäst lösa trådar. Sticka den andra toffeln på samma sätt.

